

תכנית יתד, התכנית הלאומית לצעירות וצעירים במצבי סיכון

סיכום ישיבת וועדת היגוי ארצית מס' 6, מיום 4.9.2017

נוכחים:

ד"ר אביגדור קפלן, מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים; אלונה אילת, יועצת מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים; מירב דדיה-מולד, מנהלת תכנית יתד, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים; ציפי נחשון-גליק, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, גלית וידרמן, המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל; שרה כהן, המשרד לעלייה וקליטה; אפרת בן חורין, המוסד לביטוח לאומי; גל יעקבי, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, דפנה מאור, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים; ענבל דור-קרבל, מגזר שלישי, ירון בראון, מגזר שלישי, אבי שרון, מערכות מידע, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, אלה מלמד, מנתחת מערכות; אריאלה איטח קובו, צה"ל, שולה מחס, פילנתרופיה; יעל אגמון, משרד האוצר; שלו וובו, הרשות לשירות לאומי אזרחי; רחלי ירדן, משרד המשפטים; אברהם לוי, משרד החינוך; יואב בוקעי, ג'וינט אשלים; פרופ' חיה יצחקי, יועצת אקדמית לתכנית; הילה סופרמן-הרניק, מטה התכנית; שלומית פסח-גלבוע, מטה התכנית. [מ](#)

דברי פתיחה, ד"ר אביגדור קפלן, מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

תכנית יתד היא אחת התכניות החשובות של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, והיא ביטוי למדיניות השר ולמחויבותו לטפל בצעירים וצעירות מעבר לגיל 18. מטרת המשרד והתכנית לסייע לצעירים המצויים בצומת בין חיים נורמטיביים למצבי חיים קשים, לאפשר להם גיוס לצבא והשלמת שירות, ולסייע להם לרכוש מקצוע ואפשרויות להתפרנס ולפרנס את משפחתם, ולמנף את נקודת המפנה בשלב זה של חיי הצעירים כדי שלא יזדקקו לשירותי הרווחה בעתיד.

כבר היום מפעיל המשרד תכניות לצעירים. במסגרת יתד הוקצו תקני עו"ס צעירים ל 114 רשויות ו 54 מהם כבר אוישו. המשרד ממשיך להפעיל את התכניות הקיימות, להרחיב אותן ולפתח תכניות חדשות. גם ב 2018 ישורין לכך תקציב ויש להפיק ממנו מקסימום תועלת לצעירים. יש להקפיד ולשמור שהתקורות בתכנית יהיו מזעריות, ומרבית התקציב ישמש כדי לתת את הסעד הנדרש לאותם צעירים הזקוקים לו.

השיתוף והשותפות הבין משרדיים והבין מגזריים במסגרת תכנית יתד הם חשובים. כל אחד מהשותפים פועל ועושה את המיטב בתחום אחריותו וביכולתו לתרום. ביחד נוצר מכפיל כוח של עבודה משותפת שיוביל לתוצאה יותר טובה עבור הצעירים.

שרה כהן, משרד העלייה והקליטה: כ 16% מהצעירים היהודיים בישראל הם צעירים עולים, הנמצאים עד 15 שנים בארץ. במסגרת התכנית נכון לתת מענה גם לצעירים שאינם מוכרים רשמית על ידי משרד הקליטה כעולים. הטיפול באוכלוסיית העולים מחייב לפתח את הכשירות והרגישות התרבותית של העובדים עם צעירים במצבי סיכון. בשיח המתקיים במסגרת תכנית יתד יש לנושא העולים והעבודה הרגישה תרבותית הרבה מקום וביטוי. תהליך הפיתוח של תכנית יתד הוא תהליך נכון, הנבנה על תובנות מתכניות לאומיות אחרות, חאת למרות האתגר של פיתוח "תוך כדי תנועה", ללא פרק זמן של הבשלה שקודם להקמת מערך יישומי. ייחודה של התכנית היא גם בשותפות של המגזר השלישי והפילנתרופיה דבר שהוא חיוני בתכנית לאומית העוסקת בנושא שלא טופל מספיק בעבר, ונכון וראוי שזה על סדר היום.

שולה מוזס, נציגת הפילנתרופיה: שמחה ומברכת על כך שהממשלה הכירה בצורך לסייע לצעירים במצבי סיכון, ועל קיומה של תכנית לאומית בין משרדית ובין מגזרית שתטפל בנושא. התכנית לא נכנסת לחלל ריק, אלא אל תחום שהפילנתרופיה וארגוני המגזר השלישי זיהו את הצורך

בו כבר לפני שנים וטיפלו בו באופן שיכלו. כיוון שהפילנתרופיה וארגוני מגזר שלישי אינם יכולים לתת מענה לאורך זמן לכל האוכלוסייה, יש חשיבות לכך שהממשלה לקחה את הנושא על עצמה. בשם היעילות והשימוש הנכון במשאבים, וגם כדי להבטיח את הצלחת התכנית יש למצוא את הדרך לשתף את כולם, ללמוד מהקיים, לעשות בו שימוש, להוסיף עליו ולשפרו. חשוב לי שהתכנית הלאומית תפעל לא רק בצורה רוחבית במספר גדול של צעירים, אלא גם לעומק לטיפול משמעותי ופתרון אמיתי של הבעיות ברמת הצעיר כך שצעירים אלה יהפכו לאזרחים תורמים ולא יזדקקו שוב ושוב לעזרה ולשירותים שמשרד הרווחה יודע לתת.

ענבל דור קרבלי, נציגת ארגוני מגזר שלישי: נציגי המגזר השלישי בוועדה מייצגים עשרות ארגונים העובדים עם צעירים במצבי סיכון על פני כל רצף הסיכון, במסגרת תכניות רבות שהוקמו במהלך השנים עם משרד הרווחה ובלעדיו. הבשורה של תכנית יתד, כתכנית לאומית היא הראייה הכוללת, המוסדרת והמעוגנת במדיניות של העבודה עבור צעירים במצבי סיכון. ארגוני הצעירים מתכנסים אחת לחודשיים כדי להתעדכן לגבי התקדמות התכנית, ומקיימים פגישות סדורות עם מנהלי התכנית כדי ליצור עבודה משותפת ומתואמת, לנצל את הקיים ולפתח תכניות נוספות שיתנו מענה. מודה למנהלי התכנית הנותנים לארגוני המגזר השלישי מקום רב בתכנית, והופכים אותם למכפיל כוח של הממשלה למען צעירים בסיכון.

פרופ' חיה יצחקי, יועצת אקדמית לתכנית יתד: כיום קיים מעט מאוד ידע על צעירים בכלל ועל צעירים במצבי סיכון בפרט. נושא הצעירים במצבי סיכון, על פני הרצף כולו, כמעט לא נחקר בעולם ובארץ. אחד הדברים שעל התכנית לעשות הוא פיתוח המומחיות בתחום עו"ס צעירים.

חשוב שהתכנית תדע להגיע גם אל צעירים בקהילה שכיום כלל לא מוכרים למערכות. הם אלה שזקוקים לתכנית לא פחות מאחרים ואפילו יותר.

תכנית יתד היא היחידה שמשפתת את החברה האזרחית, דבר שהוא הכרח המציאות עקב הפרטת השירותים של המשרד לארגוני מגזר שלישי. זו שותפות מורכבת, שיוצרת אתגרים שיפתרו תוך כדי התקדמות התכנית. הפרויקט רץ מאוד מהר קדימה ויש לבדוק הן את התהליך ואת האפקטיביות שלו.

יואב בוקעי, ג'וינט אשלים: לג'וינט אשלים שני תפקידים משמעותיים במסגרת התכנית: הראשון, להיות גוף הפיתוח של הממשלה. כבר לפני שנתיים נענינו לבקשתה של ציפי נחשון-גליק לפעול להקמתה של תכנית לאומית, מעבר לתכניות הנקודתיות שפותחו עד אז. מצאנו אהון קשבת והזדמנות אצל השר. אנחנו פועלים בכל התהליכים והמאמצים הנדרשים להוציא את התכנית אל הפועל, תוך כדי ניהול המתח בין הרצון לפתח היטב ולהעמיק בפרטים, לבין הרצון להתקדם ולרוץ קדימה להשגת תוצאות.

התפקיד השני הוא להיות ארגון השדרה של השותפות. לפי תפיסת קולקטיב אימפקט התמודדות עם בעיות מורכבות מחייבת ארגון שיפעל וישקיע בפיתוח וניהול השותפויות. זהו תהליך מורכב הדורש השקעת משאבים. השותפים של תכנית יתד, המיוצגים כאן, מייצרים שותפות אמיתית, התגייסות ושיתוף פעולה לשם השגת המטרה והמשימה המשותפת.

יעל אגמון, משרד האוצר: התועלת של תכנית יתד לחברה ולמשק הישראלי יכולה להיות משמעותית ביותר. התכנית תאפשר לצעירים, בגיל צעיר ובהשקעה ממוקדת, להיכנס למסלול נורמטיבי ורגיל. חשוב שהתכנית תדאג להיות ממוקדת, תקדם תהליכים שיאפשרו לצעירים להשתלב בשוק העבודה ובקהילה בטווח טיפול יחסית קצר. למושג "שנות צעיר" יש משמעות וצריך לעבוד בזמן שמתאים לשלב החיים שלהם. התכנית היא מאוד מדידה והתוצאות הרצויות ברורות:

עבודה, מגורים, שכר הולם, וחשוב לבנות מערכת מדידה מתאים. גם משרד האוצר רואה חשיבות גדולה בתכנית זו, אשר בהשקעה קטנה יחסית עכשיו בצעירים תניב הגדלת הפריזון והצמיחה במשק בעתיד. התכנית מתקדמת בקצב טוב, ועם כל המורכבות והזמן שנדרש לניהול השותפות, יש להמשיך לדאוג שהכסף מנוצל מהר וטוב.

הצגת אפיון מערכת מידע של תכנית יתד:

מערכת המידע נועדה ליצור מאגר מידע אחד שיהיה בו כל המידע על צעירים בסיכון בישראל. כך שנוכל לעקוב גם אחרי כל צעיר וגם אחרי התקדמות ותוצאות התכנית ברמה הכוללת. היא תסייע בבניית שפה משותפת, תשמש כבסיס לעבודה מסונכרנת הן ברמת הצעירים והן ברמה המערכתית, ותאפשר לאסוף ולנתח נתונים על מצבם של צעירים במצבי סיכון בישראל, ועל ההשפעה של התכנית עליו.

המערכת תכיל שני חלקים שימלאו שתי פונקציות:

- מערכת תפעולית לניהול ההתערבות הפרטנית והליווי של צעירים. מערכת זו לא תחליף מערכות קיימות אלא תוכל לשמש את אותם גופים וארגונים שאין להם מערכת כזו בנמצא כיום.
  - מערכת מאגמת, שתקבל נתונים ממערכות התפעוליות הקיימות היום בגופים השונים, ותוכל לרכז אותם לשם קבלת תמונה כוללת. קבלת הנתונים תהיה באמצעות ממשקים ותוך רובד של טרמינולוגיה אחידה אליו "יתורגמו" הנתונים מהמערכות השונות.
- כרגע צוות מערכות מידע משלים את מהלך האפיון, ובמקביל מבקש להכיר מערכות קיימות במשרדים השונים על מנת להבין תהליכי עבודה ולבחון את הממשקים הנדרשים. במקביל, עם השלמת האפיון הראשוני, יצא מכרז לבחירת ספק פיתוח למערכת. האפיון המלא, ומצגת האפיון שהוצגו יועברו לחברי הוועדה הארצית.

התייחסויות לאפיון שהוצג:

- כיוון שהסוגיות רלוונטיות לא רק לצעירים, ותהליך הפיתוח ארוך ויקר מומלץ לחשוב האם הוא רלוונטי לעוד גופים במשרד הרווחה ומחוצה לו.
- יש לתת את הדעת על סוגיית העברת הנתונים בין גופים ציבוריים, ולפעול בהתאם לנהלים הנדרשים. אחד הפתרונות הוא לשלב מרכיב של הסכמה מדעת של הלקוחות להעברת המידע.
- יש להגדיר (יוגדר בהמשך, בשלב האפיון המפורט) מהם הנתונים שיאספו על הלקוחות ומהן ההרשאות לצפייה בנתונים אלה, כל זאת בהתייחסות לסוגיות אתיות וסוגיות של עבודה נכונה עם צעירים..
- מומלץ לקבוע בתהליכי העבודה המנוהלים במערכת נקודות מעקב לאחר סיום תהליך העבודה עם הצעיר/ה. לבדוק מה קורה חודשים ושנים אחרי לשם בחינת התוצאות וההצלחות בטווח הארוך.
- כדאי לשלב גם בדיקת תוצאות ברמת המלווים, ולא רק ברמת הלקוח. להגדיר מדדים של הצלחה למלווי הצעירים ולבחון אותם.
- כיוון שהזמן הנדרש לפיתוח המערכת ממושך, יש למצוא חלופות למערכת זמנית שתיתן תמונת מצב ותאסוף נתונים עד לעליית המערכת הקבועה לאוויר.

תפקידי תת וועדת מענים

תת הוועדה בנושא מענים התכנסה לפגישה ראשונה. הוועדה תעסוק בכל הקשור לתכניות ומענים שמציעה התכנית לצעירים, ברמת הרשות, ברמה המחוזית וברמה הארצית.

בפגישת תת הוועדה נערך דיון וגובשה הצעה לתפקידי תת הוועדה. הוועדה הארצית מתבקשת לבחון את התפקידים שהוצעו ולאשרם.

החלטות ומשימות: action items

1. צוות מערכת מידע ייקבע פגישות למידה עם נציגי משרד פיתוח נגב גליל, זרוע העבודה, משרד הקליטה – לשם היכרות עם המערכות הקיימות או תהליכי האפיון הנערכים בהם.
2. צוות מערכת מידע יבחן חלופות זמניות למערכת המידע.
3. פרוטוקול תת וועדת מענים יועבר לעיון חברי הוועדה, לשם הערות / אישור ההצעה לתפקידי תת הוועדה.

רשמה: שלומית פסח גלבע